

Относно: срещата в тесен кръг на министрите на външните работи на социалистическите страни, състояла се на 10 април 1989 г. вечерта в резиденция "Нидершьонхаузен" - Берлин

По установена традиция на Комитета на министрите на външните работи след пристигането на делегациите за участие в поредното заседание на Комитета вечерта в 20.00 ч. се състоя предварителна среща в тесен кръг за преглед на подготовката на документите и обмяна на мнения по различни въпроси.

Най-напред думата взе домакинят - министърът на външните работи на ГДР О.Фишер. Той съобщи уточнената програма и започна с обща оценка на международното положение. В експозето си, продължило 30 минути, Фишер фактически изложи "особените" възгледи на ГДР по основните въпроси на европейската и световната политика.

До.Оскар Фишер изтъкна, че според Германската демократична република обстановката в света се характеризира със стабилизация и преход от конфронтация към сътрудничество. Но развитието в тази посока не било гладко, положителните промени не ставали автоматически. Очаквали в бъдеще да се разгърне жестока борба със силите, враждебни на разведряването и социализма. "Ние ще я водим от ясна позиция, защото класовите и общочовешките интереси се съчетават днес по нов начин. Напълно възможно е да се обезпечи правото на мир при съблюдаване на принципите на мирното съвместно съществуване и при сътрудничество на глобално ниво." Той бил убеден, че ГДР дава своя принос в това отношение, като отчита и зачита класовите,

системните и идеологическите различия. Но противникът не бил готов за това.

Върху нас, посочи Фишер, се оказва натиск, защото отхвърляме "вноса" на империалистическите представи за човешки ценности. Другата страна не се задоволява с козметични операции, тя иска да оперираме и ампутираме социализма като такъв. Това недвусмислено говорят и Бжежински, и Кисинджър, и генералният секретар на НАТО Вьорнер. След Виена, другата страна предприема в Европа офанзива за експорт на буржоазните ценности.

От нас искат, подчерта министърът на външните работи на ГДР, да свалим стената, да демонтираме социализма. Твърдят, че не искали промяна на границата. Фактически те се стремят към ревизия на държавните граници в Европа в нарушение на Хелзинки. Говорят за човешки права, но подразбират демонтаж на производствените отношения.

- Те са за повече пазар, за по-малко Маркс.

- Те използват човешките права за намеса във вътрешните работи на ГДР.

- Те говорят за демидеологизация на международните отношения, но всячески представят тяхната система като по-добра.

Според др. Фишер, именно в такава обстановка се подготвят главните форуми след Виена - Лондон, Париж и Москва. Западът ще се бори за реставрация на капиталистическите порядки по политически и икономически, а не по военен път. Положението не дава основания за еуфория. Ако искаме в центъра на обсъждането да са действително главните проблеми на Европа, трябва да изясним нашия подход.

" Несъмнено ние сме заинтересовани и от разоръжаване, и от втората кошница на икономическото сътрудничество - наблегна той - но и трябва да защитим ценностите на социализма. Общоевропейският дом не може да се строи само по западен план. Ние трябва да

заложим носещата му конструкция.

Когато говорим за вътрешния ред, ние не можем да позволим някой да ни предписва как да си устройваме живота.

Що се касае до стената, техните претенции са открито посегателство срещу държавната граница. Тази дейност от тяхна страна се засили след изказването на Рейгън при Брандбургските врати, което бе откровен призив за изменение на границите на следвоенна Европа."

Фишер изтъкна, че стената е издигната в съответствие с четиристранното съглашение за Западен Берлин. "Тя разделя двете системи. Те не могат да се обединят, както не могат да се съединят огънят и водата. Не друг, а Вили Брандт бе казал, че стената обезпечи мира и позволи да се изгради системата на европейските договори след 1970 г.

Стената е от бетон, но тя не е пречка за общуването.

В нея има 25 пропусквателни пункта. Само през 1988 година 4 млн. граждани на ГДР са посетили Западен Берлин и 2 млн. западноберлинчани са посетили ГДР. При това положение било наистина чудно защо Западът прави централна тема от тази стена. "Ясно, заключи др. Фишер, ударът не е срещу стената, ударът е срещу социализма.

В ГДР виждали тук пряка връзка със стратегията на страните в общеевропейския процес, което налага да се договорим за нашите основни задачи.

Министърът на външните работи на ГДР постави накрая два конкретни въпроса - кога ще се уточним за съвместното съвещание на министрите на външните работи и на отбраната на страните от Варшавския договор, и как да се развива по-нататък инициативата на ЧССР за установяване на отношения между нашия съюз и Лигата на арабските държави.

След това думата взе първият заместник-министър на външните работи на СССР А. Бесмертних.

Най-напред той информира участниците в срещата за промяната в ръководството на съветската делегация, причина за която е спешното заминаване на Е. А. Шеварднадзе в Грузия поради възникналата там тревожна ситуация. Др. Бесмертних накратко описа хода на събитията в духа на съобщенията, публикувани в печата. След това той съобщи и някои подробности относно аварията със съветската ядрена подводница в Норвежко море.

Др. Бесмертних не навлезе в коментар на оценките на министъра на външните работи на ГДР. Др. Фишер засегна важни въпроси - каза той - по тях ще говорим на пленума и навярно отново в тесен кръг. По редица от тях вземаме отношение в изказването ни, което е подготвено на базата на тезисите на Едуард Амвросиевич Шеварднадзе. Главното сега е да развиваме сътрудничеството между нашите братски държави.

Министърът на външните работи на Полша Т. Олеховски подчерта, че полската делегация одобрява проектите за 3-те документа. Той посочи ползата от откровената размяна на мнения в рамките на срещите в тесен кръг, и постави няколко въпроса, които Полша смята за важни на сегашния етап:

- Да бъде даден приоритет на концептуалната разработка на въпросите на 2-ра кошница, с цел да изработим по-действена и привлекателна платформа за предстоящата среща по икономическото сътрудничество в Бон през 1990 г. С тази задача можело да се заеме многостранната група за взаимна информация.

Полша отдавала голямо значение на опазването на околната среда. В тази връзка смятали мероприятиято, предстоящо тази есен в София за много важен момент. В подготовката също така можела да се ангажира полезно споменатата група.

“ Сериозен въпрос, на който министрите следва да посветят усилия, е проблематиката на СИВ. Необходимо е да се оцени достигнатото досега в сферата на многостранното сътрудничество и интеграцията. Ясно е, че то не отговаря на нуждите, на актуалните тенденции и процеси. В центъра на вниманието на пражкото съвещание на секретарите на нашите партии по икономическите въпроси е именно този въпрос - необходимостта от увеличаване на усилията за ефективно сътрудничество между страните от социалистическата общност. ”

Реализацията на идеята за общоевропейския дом, според др. Олеховски, изисква преди всичко откритост на първо място в отношенията между социалистическите страни, в сътрудничеството между тях. “С огорчение” бе отбелязано, че в много области като достъпа до средствата за масова информация, контактите между хората, личните пътувания и преките връзки между нашите народи няма напредък, а точно обратното - регрес. “Въведени са в действие предаватели за предаване на съветски, италиански и френски телевизионни програми, но с другите братски страни подобно нещо няма. Необходимо е да се даде нов ход на нещата, да се спрат неблагоприятните тенденции. Най-важен обаче е въпросът с личните пътувания. Без поврат в тази област, по-нататъшното сътрудничество във всички сфери ще се натъква на препятствия. ”

Полският министър предложи да се предприемат кардинални стъпки за коригиране на съществуващите проблеми, най-напред чрез ^{многостранно} сключване на споразумение между всички социалистически страни, което да замени всички двустранни договори, регулиращи движението на хора между тях. В основата му трябвало да бъде приемането на единна митническа декларация, улеснения за личните пътувания на населението от крайграничните райони, увеличение на гранично-пропускателните пунктове. Обсъжданията на експертно ниво щели да помогнат за подготовката на такъв документ, но най-важно би било едно принципно политическо решение.